

Rok Braci Grimm

Ewa Dorota Ostaszewska

Sto lat temu, w grudniu 1812 r., ukazały się po raz pierwszy drukiem *Baśnie dla dzieci i dla domu* zebrane i spisane przez Braci Grimm. Jacob i Wilhelm Grimmowie postanowili ocalić je od zapomnienia, gdyż istniały one wyłącznie w przekazie ustnym. Nikt wówczas nie przypuszczał, że baśnie te zostaną przetłumaczone na 160 języków i staną się – po *Biblii* Lutra – najbardziej znaną niemiecką książką.

Z tej okazji obchodzono w Niemczech rok 2012 jako *Rok Braci Grimm*, a Goethe-Institut przygotował szereg szkoleń dla nauczycieli pragnących wykorzystać temat baśni na lekcjach. Ukoronowaniem tych działań była wystawa interaktywna *Baśniowe Światy*, pokazywana w wielu krajach, a w Polsce – w Warszawie i Krakowie w listopadzie i grudniu 2012 r. Do odwiedzenia wystawy zaprosiliśmy wszystkich, ale dla uczniów uczących się języka niemieckiego przygotowaliśmy ofertę szczególną, wpisując ją w ramy programu *Pozaszkolne miejsca nauki*.

Zaproponowaliśmy dwie lekcje języka niemieckiego. Chcieliśmy wykorzystać okazję spotkania z kulturą i językiem niemieckim z dala od Niemiec i dać uczniom możliwość autentycznego użycia języka, uzyskania w tym języku nowych informacji i przeżycia w nim pozytywnych emocji. Ważnym elementem było także zaplanowanie zajęć, aby uczniowie mogli kształcić i rozwijać różnego typu kompetencje, w tym kompetencję społeczną.

Zadanie to nie było łatwe, bo choć wszyscy lubimy baśnie, powszechne jest błędne przekonanie, że są one przeznaczone tylko dla małych dzieci. Cóż więc mają robić na wystawie *Baśniowe Światy* gimnazjaliści i licealiści, zwłaszcza jeśli od

niedawna uczą się języka niemieckiego? Bracia Grimm znani są w Polsce głównie jako autorzy okrutnych bajek (sic!), więc zwiedzanie tego typu wystawy nie wszystkim wydawało się oczywiste. Wystawa – inspirująca i nowoczesna, zaprojektowana i wykonana w Niemczech – wymagała od zwiedzających znajomości języka niemieckiego na poziomie C. Tę trudność udało się pokonać, przygotowując różne arkusze pracy i scenariusze lekcji, dopasowane do wieku uczniów, ich poziomu znajomości języka i liczebności grup.

Zadanie przeprowadzenia lekcji powierzone zostało doświadczonym nauczycielom języka niemieckiego z Goethe-Institut.

Wszyscy uczniowie i nauczyciele witani byli w w języku niemieckim. W tym języku przedstawiali się prowadzący oraz uczniowie, mający często pierwszy raz okazję użycia języka niemieckiego w autentycznej sytuacji. Wprowadzenie do wystawy odbywało się dwujęzycznie lub tylko w języku polskim. Osoby prowadzące spotkanie opowiadały o braciach Grimm i ich baśniach, dobierając treść do wieku słuchaczy. Małym dzieciom przypominaliśmy znane baśnie i opowiadaliśmy o dzieciństwie Grimmów. Z uczniami starszymi rozmawialiśmy o życiowych decyzjach braci, różnicach w kolejnych wydaniach baśni i interpretacji zachowań ich bohaterów. Najstarszych uczniów staraliśmy się zainteresować interpretacjami baśni i ich aspektami psychologicznymi oraz terapeutycznymi wykorzystywanymi we współczesnych psychoterapiach oraz miejscem baśni w życiu dorosłych. Celem tej części lekcji było uwrażliwienie odwiedzających na uniwersalne wartości baśni, przybliżenie postaci Jacoba i Wilhelma Grimmów oraz wzbudzenie zainteresowania wystawą.

Uczniowie wykonywali zadania znajdujące się na arkuszach pracy i szukali odpowiedzi na postawione pytania. Mieli też możliwość przejścia po siedmiu stacjach prezentujących najważniejsze motywy niemieckich baśni i współczesnych bohaterów. Wykonywali przy tym zadania językowe, porównywali odgłosy zwierząt w różnych językach, szukali imion bohaterów w książkach, zastanawiali się nad cechami języka baśni i efektami filmowymi, słuchali baśni w oryginale i bawili się efektami akustycznymi. Wystawa stawiała pytania, nie dając gotowych odpowiedzi, ale zachęcając odwiedzających do refleksji.

W kolejnej części lekcji uczniowie pracowali sami – bez pomocy nauczycieli. Samodzielnie decydowali o kolejności wykonywanych zadań i czasie poświęconym na pracę i zabawę. Wyraźnie można było zaobserwować zaangażowanie większości uczniów i wysoką motywację do pokonania trudności bez pomocy nauczycieli. Praca w grupach przyczyniła się z pewnością do dalszego rozwoju kompetencji społecznej uczniów.

Po upływie 30–45 minut (zależnie od wieku uczniów) nauczyciel prowadzący omawiał z uczniami wyniki w języku niemieckim.

Ostatnia część pobytu uczniów na wystawie poświęcona była jednej z baśni. Najczęściej czytany był ostatni, lecz zupełnie nieznan w Polsce fragment baśni o Czerwonym Kapturku (a czy Państwo może wiecie, ile wilków spotkał Czerwony Kapturek?). Zależnie od poziomu grupy, fragment ten czytany był po niemiecku lub dwujęzycznie.

Inną propozycją było opowiadanie z wykorzystaniem teatryku Kamishibai. Język baśni jest trudny i zrozumienie ich

w języku niemieckim wymaga wizualizacji. Chcąc zachować niecodzienny charakter wydarzenia, zdecydowaliśmy się na Kamishibai – teatr ilustracji, zwany też sztuką teatralną na papierze. Jest to tradycyjna japońska sztuka opowiadania historii za pomocą obrazków wykonanych na kartonowych planszach. Opowiadanie z użyciem tej techniki pomagało słuchającym śledzić akcję opowiadania, wypełniając luki w rozumieniu poprzez patrzenie na ilustracje. Symboliczny charakter ilustracji pozostawiał miejsce na wyobraźnię słuchaczy, pozwalał zanurzyć się w języku i przeżyć w nim emocje. Uczniom początkującym lub nieznającym jeszcze języka opowiadaliśmy baśnie, wplatając w kluczowych dla zrozumienia momentach informacje w języku polskim. Obowiązywała przy tym zasada, że język niemiecki był językiem emocji, towarzyszyła mu modulacja głosem i gesty oraz mimika, a język polski miał jedynie funkcję pomostową i informacyjną.

Wystawa cieszyła się ogromnym zainteresowaniem – w Warszawie odwiedziło ją w ciągu dwóch tygodni 2,3 tys. osób. Uczniowie chwalili sposób prezentacji, a nauczyciele podkreślali jej innowacyjny charakter. Jesteśmy przekonani, że ta forma uczenia się zdała egzamin i mamy nadzieję, że zachęci ona nauczycieli do wykorzystywania innych pozaszkolnych miejsc nauki, a może nawet do samodzielnej ich organizacji.

Czego nauczyli się uczniowie? Nie testowaliśmy wyników, ale uśmiech na twarzach opuszczających salę po dwóch intensywnych godzinach pozwala nam wierzyć, że więcej niż paru nowych słów.

Przykładowe ćwiczenia ze scenariusza

1. Verbindet die richtigen Reimpaare: (Połączcie rymowanki:)

a. Die guten ins Töpfchen...	wer knuspert an meinem Häuschen?
b. Spieglein, Spieglein an der Wand...	dass ich Rumpelstilzchen heiß!
c. Knusper, Knusper, Knäuschen...	wer ist die Schönste im ganzen Land?
d. Ach wie gut, dass niemand weiß...	die Schlechten ins Kröpfchen!

2. Wie heißen die Zitate auf Polnisch? (Co znaczą te cytaty po polsku?)

3. Und zu welchem Märchen gehören diese 4 Zitate? (Z jakich bajek pochodzą te cztery cytaty?)

4. Verbindet den deutschen Märchentitel mit dem passenden polnischen Namen! Welche Märchen kennt ihr?

(Połączcie niemieckie tytuły baśni z ich polskimi odpowiednikami! Jakie baśnie znacie?)

Schneewittchen	Kopciuszek
Sterntaler	Stoliczku, nakryj się
Das tapfere Schneiderlein	Królowna Śnieżka
Frau Holle	Czerwony Kapturek
Rumpelstilzchen	Miejscy muzykanci z Brem
Rotkäppchen	Rumpelszyk
Der Wolf und die sieben Geißlein	Gwiazdne talary
Der Froschkönig	Rozpunka
Hänsel und Gretel	O wilku i siedmiu kozłatkach
Dornröschen	Jaś i Małgosia
Aschenputtel	Dzielny krawczyk
Die Bremer Stadtmusikanten	Pani Zamięć
Tischlein deck dich	Żabi Król albo Żelazny Henryk
Rapunzel	Śpiąca królowna

Materiał pełnoformatowy do wydruku jest dostępny w wersji PDF na stronie www.jows.pl

Iwona Kuczkowska

Absolwentka filologii germańskiej i stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie Warszawskim. Stypendystka Ministerstwa Edukacji Narodowej w Wiedniu. Koordynator projektów edukacyjnych i językowych EUNIC w Goethe-Institut w Warszawie.

Patrycja Tajer

Absolwentka Wydziału Filologii Germańskiej UW. Koordynatorka projektów edukacyjnych w Goethe-Institut, odpowiedzialna m.in. za współpracę w ramach projektu *DELFORT*, szkolenia dla nauczycieli oraz promocję języka niemieckiego.

Ewa Dorota Ostaszewska

Absolwentka Instytutu Germanistyki i Podyplomowego Studium Nauczania Języków Obcych Uniwersytetu Warszawskiego. Do 2000 r. wykładowca na Uniwersytecie Warszawskim i nauczycielka języka niemieckiego w Goethe-Institut. Od roku 2000 koordynatorka projektów edukacyjnych w Goethe-Institut w Warszawie. W roku 2012 koordynatorka projektu *Rok Braci Grimm* w regionie Europy Środkowowschodniej.